

VISIE WATERINGEN 2030

Cluster	Beleid
Auteur(s)	M. Peen / J. Knoop
Datum	21 januari 2020
Versie	19
Status	Vastgesteld 21 januari 2020

ALG PW 001

19-0083364

Inhoudsopgave

VOORWOORD	3
1. INLEIDING	4
1.1. Aanleiding	4
1.2. Participatieproces.....	4
1.3. Afbakening en status.....	4
1.4. Leeswijzer	5
2. EIGEN IDENTITEIT EN RUIMTELIJKE STRUCTUUR	6
2.1. Dorpsontwikkeling	6
2.2. Actuele beleving en waarden van inwoners van Wateringen.....	8
3. BESTAANDE KWALITEITEN EN VRAAGSTUKKEN	10
3.1. Ondergrond	10
3.2. Netwerken	11
3.3. Gebruik.....	12
4. KOERS VOOR 2030	17
4.1. Versterken dorps karakter	17
4.2. Een aantrekkelijk en levendig centrum.....	18
4.3. Leefbare en bestendige woonbuurten	21
4.4. Hoogwaardige dorpsranden	22
5. UITVOERING	25

VOORWOORD

Voor u ligt de Visie voor Wateringen 2030 met een doorkijk naar 2040. De visie is opgebouwd vanuit de krachten van en kansen en mogelijkheden voor Wateringen. Wateringen is een unieke plek binnen het omliggende stedelijk gebied. De vele participatiebijeenkomsten met bewoners, verenigingen en het bedrijfsleven hebben ons hier nog eens extra op gewezen. Ook de overweldigende opkomst tijdens de presentatie van de variantenstudie liet zien hoe groot de waardering en betrokkenheid is voor ons dorp Wateringen.

Het behouden van de bestaande kwaliteiten en het ombuigen van de grootste zorgpunten - verkeersoverlast en huisvesting bieden aan alle Wateringers die hier willen wonen - zijn grote uitdagingen voor de toekomst.

In deze visie gaan we in op deze uitdagingen.

Met trots bied ik u deze visie aan. Samen met u willen wij de toekomst werkelijkheid maken.

Cobie Gardien-Reinders

Wethouder Ruimtelijke Ordening gemeente Westland

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

De Visie Wateringen geeft inzicht in de opbouw en ontstaansgeschiedenis van Wateringen en de wijze waarop ambities voor de toekomst vorm krijgen. De visie geeft de koers aan die wordt gevolgd voor 2030 met een doorkijk naar 2040 om te komen tot een toekomstbestendig Wateringen. De gewenste ruimtelijke ontwikkeling van het dorp wordt beschreven, met enerzijds aandacht voor ontwikkelingen die binnen afzienbare termijn worden voorzien en anderzijds aandacht voor voldoende flexibiliteit die past bij het langere termijnperspectief. De visie biedt de bewoners en ondernemers van Wateringen duidelijkheid over gewenste ontwikkelingen, geeft aan waar ruimte is voor initiatieven en geeft inzicht in de bandbreedte van de mogelijkheden. De gemeente stelt voorwaarden vanuit het algemene belang, biedt ondersteuning en werkt samen.

1.2. Participatieproces

Deze visie is het resultaat van een uitgebreid participatietraject met Wateringse bewoners, het verenigingsleven en ondernemers. Aan het begin van het visie traject hebben bewoners en professionals (verenigingen en ondernemers) de mogelijkheid gehad - en deze ook royaal aangegrepen - om hun wensen, ideeën en verwachtingen, problemen en suggesties aan te geven. Na verwerking hiervan is tijdens een tentoonstelling van verschillende toekomstscenario's in de bibliotheek van Wateringen door zo'n 1.500 geïnteresseerden een belangrijke bijdrage geleverd aan het verder in beeld brengen van de belangrijkste opgaven en meest wenselijke perspectieven voor het dorp.

[Afbeelding 1 | Participatiebijeenkomst De Ark 2019]

1.3. Afbakening en status

De gemeente Westland is, naast het areaal glastuinbouw en regionale wegen en groen- en waterstructuren, opgebouwd uit elf woonkernen met elk een eigen karakter. Al vanuit de Visie Greenport Westland 2020 (2005) is gewerkt aan eigen ruimtelijke kaders voor de verdichting van deze kernen. In aanzet is dit uitgewerkt in de Nota Uitgangspunten Ruimtelijke Ontwikkelingskaders voor de Kernen (2007). De nota voor Wateringen 2030 (2009) is als ontwikkelingskader voor Wateringen echter nooit vastgesteld. Nu, tien jaar later, is deze broodnodige Visie Wateringen als beleidskader gereed.

Voor 2030 wordt voor Westland en de direct aan Wateringen grenzende wijken van Den Haag een demografische groei verwacht. De visie voor Wateringen 2030 is dus in essentie ontwikkelingsgericht. Daarbij is gezocht naar balans tussen groei en behoud van kernkwaliteiten met het vastleggen van een strategie voor de mogelijkheden en onmogelijkheden voor toekomstige uitbreiding en verdichting. Visie Wateringen schetst een ruimtelijk toekomstperspectief voor de hele kern Wateringen, met specifieke aandacht voor ontwikkelingen in het centrum en het kernwinkelgebied. Ook de meest dynamische randen van het dorp zijn verder uitgewerkt, met name de zone direct gelegen aan het stedelijke gebied van buurgemeente Den Haag. In de beleidsuitspraken van deze visie ligt de focus op locaties waar sociale, economische, milieutechnische en ruimtelijke ambities samenkomen. Details kunnen invloed hebben op het grotere geheel en omgekeerd. Daarom zijn in deze visie zowel uitspraken op hoofdlijnen als details (meer concrete ruimtelijke uitgangspunten) opgenomen.

Vooruitlopend op de komst van de Omgevingswet in 2021 werkt de gemeente anno 2019 ook aan de vervanger van de huidige Structuurvisie Westland 2025 uit 2013: de Omgevingsvisie* Visie op

Westland. Voor deze overkoepelende Omgevingsvisie zijn een aantal thematische deelvisies gemaakt die input zijn geweest voor de Visie Wateringen. Omgekeerd zullen zowel de uitkomsten van het participatieproces van deze visie als de gekozen koers voor Wateringen in abstractere zin onderdeel gaan uitmaken van de Omgevingsvisie en de hierbij behorende gebiedsuitwerkingen. Inhoudelijk is deze visie afgestemd met de gelijktijdig opgestelde Mobiliteitsvisie Westland 2040. In beide beleidsnota's zijn dezelfde maatregelenpakketten ten aanzien van de verkeerssituatie opgenomen.

1.4. Leeswijzer

Deel 1 geeft de inhoud, totstandkoming, begrenzing en status van dit document weer. Deel 2 en deel 3 vormen de voedingsbodem van de visie. Hierin is opgenomen hoe Wateringen is ontstaan en welke kenmerkende ruimtelijke structuren nog zichtbaar zijn. Het geeft daarnaast de actuele beleving van het dorp en maatschappelijke plaatsen van betekenis anno 2019 weer zoals Wateringers dit hebben aangegeven in het participatieproces. Vervolgens ligt de focus op de drie thematische lagen van Wateringen – ondergrond, netwerken en gebruik – om de belangrijkste functionele (beleidsmatige) vraagstukken te overzien. Op basis van deze inventarisatie en een aantal voor Wateringen belangrijke trends schetst deel 4 de visie voor Wateringen in vier leidende principes: het versterken van het dorps karakter, een aantrekkelijk en levendig centrum, leefbare en bestendige woonbuurten en hoogwaardige dorpsranden. Deel 5, de uitvoeringsparagraaf, beschrijft hoe en op welke termijn de gemeente samen met haar partners en bewoners van Wateringen de ambities en gewenste ontwikkelingen wil realiseren.

*In de tekstdelen zijn woorden onderstreept. Deze verwijzen naar een interactieve versie met begrippenlijst en toelichtend beeldmateriaal die te vinden is op gemeentewestland.nl.

2. EIGEN IDENTITEIT EN RUIMTELIJKE STRUCTUUR

De ruimtelijke karakteristiek en culturele identiteit van Wateringen geven aanknopingspunten voor toekomstige transformaties. Deze aanknopingspunten zijn op waarde geschat door enerzijds onderzoek naar de ruimtelijke vorm en veranderingen hierin in de tijd, en anderzijds onderzoek naar de collectieve waardering van Wateringers.

2.1. Dorpsontwikkeling

Onderstaande beschrijving geeft inzicht in de wijze waarop Wateringen en directe omgeving zijn ontstaan.

De vorming van het landschap

Zo'n 10.000 jaar geleden vond er in het gebied dat we nu Wateringen noemen, dan een poolwoestijn, een drastische klimaatverandering plaats; het werd warmer en de zeespiegel steeg. Daardoor ontstond een waddegebied waarbij de zee via getijdengeulen doordrong tot in het achterland. Rond 4.000 v. Chr. werd de aanvoer van zand en slib vanuit de zee zo groot, dat ter hoogte van de dorpskernen Rijswijk en Voorburg een eerste strandwal ontstond. Rond Wateringen is deze hogere wal nog terug te vinden op de lijn Van Vredenburgweg - Sammersweg (Rijswijk) - Noordweg - Poeldijkseweg. Het achterland raakte door de strandwal afgesloten van de zee. Als gevolg daarvan stagneerde de afwatering en groeide een groot veenmoeras. Rond 1.000 voor Chr. drong de zee bij stormvloed deze uitgestrekte vlakte echter opnieuw binnen. De aldus ontstane getijdengeul 'de Gantel' stroomde door het veen van Wateringen. In de loop van de tijd kreeg de Gantel het karakter van een rivier; zij sneed diepe geulen uit waarlangs oeverwallen en komgebieden ontstonden.

[Afbeelding 2 | Wateringen omstreeks de tweede eeuw]

De Gantel als bestaansgrond

De Gantel speelde een bepalende rol bij het mogelijk maken van bewoning. Op de hooggelegen oeverafzettingen, een zone van ruim 400 meter breed, vestigden zich rond het begin van onze jaartelling (in de late ijzertijd en Romeinse tijd) de eerste bewoners van Wateringen. Bij archeologische opgravingen rond Juliahof en Wateringse Veld zijn nederzettingen terug gevonden uit deze tijd. Ter hoogte van het huidige tracé Oosteinde-Herenstraat-Heulweg bevond zich open water in een restgeul van de Gantel. Deze 'Romeinse' Gantel, heeft een smalle oever gevormd waarop deze eerste weg werd aangelegd. Ook de vondst van vier Romeinse mijlpalen in 1997 getuigen hiervan. Langs de weg zijn graven aangetroffen, maar ruimte voor huizen bood de oever zelf niet. Bebouwing lag verder noordwaarts tussen de Noordweg en het Oosteinde. De Gantel zelf werd opgenomen in een kanaal dat door de Romeinse veldheer Corbulo werd aangelegd tussen de Rijn en de Maas. De huidige Heulweg, die in vroeger tijden een Watering was, is hier vermoedelijk op terug te voeren. In de loop van de eeuwen werd het gebied natter door een stijgende zee- en grondwaterspiegel. Door bewoners werd systematisch een grootschalig greppelsysteem aangelegd: de eerste verkavelingstructuur van Wateringen. Vanaf de 4^e eeuw was het gebied nauwelijks bewoond. Pas weer uit circa 800 n. Chr. zijn er sporen van een nederzetting gevonden nabij de huidige Oranjewijk.

[Movieclip 3 | Duurzame ruimtelijke structuren van circa 1500 tot heden]

Hofsteden en buitenplaatsen

Het Westland werd na enkele overstromingsrampen in de 12^e eeuw weer opnieuw in cultuur gebracht door adellijke families. Van de toenmalige graaf van Holland kregen zij land in leen, dat zij bruikbaar maakten voor het boerenbedrijf door de aanleg van dijken en sloten. Op de landerijen mocht men een verdedigbaar woonhuis bouwen, omgeven door een gracht. In Wateringen stond op de (voormalige) oevers van de Gantel in de 12^e eeuw het slot van de ridders van Van de Wateringhe. In 1485 schonk de toenmalige heer van Naaldwijk, eigenaar van de heerlijkheid Wateringen, dit kasteel met landerijen (ca 85 ha) aan de cisterciënzerorde die het verbouwden tot een klooster. Dit klooster werd in 1573 door brand verwoest. Het land kwam in handen van Delftse regenten die op de ruïnes een aanzienlijke buitenplaats lieten bouwen: het Hof van Wateringen. Omstreeks deze tijd was Wateringen een geliefd oord voor buitens, zodoende werd in 1620 bijvoorbeeld ook hofstede Zuyderveldt (of Suyderveldt) opgericht, ter plaatse van Heulweg 18. Dit oorspronkelijk circa 72 ha grote complex omvatte naast een herenhuis diverse landerijen. In 1899 werd Suydervelt overgenomen door het Burgerweeshuis en opgedeeld. Op het andere deel werd de boerderij Nieuw-Suydervelt gebouwd (Heulweg 34). Op de gronden van het Hof werd de wijk rondom de Harry Hoekstraat en de Oranjewijk gebouwd; op de landerijen van Suydervelt werd de gelijknamige woonwijk gebouwd.

Een hechte tuindersgemeenschap

Tot de 17^e eeuw waren Wateringers overwegend katholieke landarbeiders. Men was niet rijk en had weinig eigen land. Maar ook Wateringen maakte in de Gouden Eeuw een bloeiperiode door: weide- en teeltland werd omgezet in boomgaarden en de handel in groente en fruit groeide. Pachtters waren de eerste echte Wateringse ondernemers. In de 18^e eeuw kochten steeds meer Wateringers eigen grond en er ontstond een hechte gemeenschap van samenwerkende tuinders. In 1899 werd de Wateringse groenteveiling opgericht. In de 19^e eeuw kwam er meer ruimte voor katholieke bestuurders en ondernemers. Rond 1900 werd de grote St. Jan de Doper kerk gebouwd. De lintbebouwing die al was ontstaan op de droge oeverwal Heulweg-Oosteinde ontwikkelde zich verder, ook richting de Kerklaan en de Ambachtsweg en op de op een oeverwal gelegen uitvalswegen Korte en Lange Noordweg. Hier ontstond gevarieerde kleinschalige bebouwing. Daarbij wijzigde ook het wegtracé van dit lint in de huidige Poeldijkseweg vanwege toename van transport over weg in plaats van water. Hoewel er recent steeds meer grootschalige complexen zijn gebouwd, bepalen de oude linten nog steeds de aantrekkelijkheid en het karakter van het dorpscentrum.

Zoals de meeste dorpen lag Wateringen tot in de jaren '30 relatief geïsoleerd. De mobiliteit was nog beperkt en het leven was overzichtelijk. Het bestuur, het gezag en de kerk waren centraal in het dorp gevestigd en de middenstand er om heen. De maatschappelijke betrokkenheid in Wateringen was hoog en verenigingen groeiden als kool. Na de jaren '40 werd de kern tussen de verschillende linten seriematig verder bebouwd in oost-westelijke richting. De Wippolder was vanwege haar ligging en grondslag het meest geschikt voor woningbouw maar tegelijk ook dure tuinbouwgrond. In eerste instantie werd daarom boerenland elders aangekocht dat betaalbaarder was. De wijk Vliettuinen, direct ten noorden van het centrum, werd bijvoorbeeld pas later ontwikkeld, met een moeizame wijkontsluiting naar de directe omgeving als gevolg.

Het dorp dat bijna verdween

De wederopbouw luidde zowel fysiek als maatschappelijk een nieuwe periode in; het dorps karakter verwaterde door de generieke ruimtelijke structuur van de nieuwbouw en de achtergrond van nieuwkomers. Na de Tweede Wereldoorlog werden Plan Zuid I en II gebouwd en vervolgens Suydervelt en Vliettuinen. Vanaf de jaren '60 lonkte buurgemeente Den Haag die in Wateringen mogelijkheden zag voor stadsuitbreiding. In de Vierde Nota (VINEX uit 1991) wees de rijksoverheid

Haagse bouwlocaties aan op Waterings grondgebied en in 1994 was de annexatie van 320 ha tuinbouwgrond onder veel protest van Wateringers een feit. De wijk Essellanden bleef wel uit Haagse handen. Dit gebied ten zuiden van de Bovendijk maakt onderdeel uit van de Oude en Nieuwe Wateringveldsche polders. Hier werd vanaf de 17^e eeuw veen afgegraven. Medio 19^e eeuw werd de 'verveningsplas' die ontstond drooggemalen. In het laag gelegen cultuurlandschap dat is ontstaan zijn de poldergangen en boezemkades Bovendijk, Zwethkade, Lange Wateringkade (Kwintsheul), Rijner Wateringkade (nu Den Haag), de Dorpskade, en de Middenweg als nieuwe ontginningsas anno nu belangrijke structuurdragers.

Na de bouwhausse van de jaren '90 is Wateringen de gemeentegrenzen genaderd met de thematische woonwijken Juliahof, Waterpark en Hof van Wateringhe en de bedrijventerreinen WBC, Zwethove en Wateringse Veld (Bedrijventerrein Wateringen). De intentie was bewust vorm te geven aan de oostelijke grens met Den Haag. Essellanden bijvoorbeeld, moest zich als dorps profileren tegenover de (desondanks nu tamelijk gelijkvormige) Haagse Vinex-wijk Wateringse Veld. De Kwaklaan moest een ruim opgezette laan worden met vrijstaande woningen. Dat is het geval aan de Haagse zijde, maar de praktijk in de gemeente Westland (waar Wateringen sinds 2004 deel van uit maakt) bleek anders: er werd dicht opeen gebouwd met rijwoningen en tweekappers. Met de laatste voorziene nieuwbouwlocatie aan de Ambachts- en Poeldijkseweg zal het dorp ook zijn meest noordelijke gemeentegrens bereiken: de Haagse Erasmusweg. Opnieuw ligt hier de vraag voor hoe Wateringen zich wil verhouden tot Den Haag.

Bron:

Archeologie Delft (2019), Nieuwbouwlocatie Wateringen-Noord, bureauonderzoek DAN 197
Broeke, M. van den, e.a. (2018), Buitenplaatsen in het Westland, Genootschap Oud-Westland
ADC (2017) Romeinse en middeleeuwse boeren te Wateringen-Oranjewijk, Rapport 4360
Archeologie Delft (2016), Dorpskade 1 in Wateringen, bureauonderzoek DAN 111
Afdeling Archeologie, DSB Gemeente Den Haag (2009), HOP11 Bewoningssporen uit de Romeinse tijd in het Wateringse Veld e.a.

Met medewerking van:

Historische Vereniging Wateringen – Kwintsheul
Culturele Raad Wateringen – Kwintsheul
Genootschap Oud-Westland
Monumentaal Westland

2.2. Actuele beleving en waarden van inwoners van Wateringen

De waarden, beleving en inzichten van bewoners en ondernemers zijn een belangrijk fundament van deze visie. Brede participatie bijeenkomsten zijn druk bezocht en hebben – naast debat – veel inzicht over knelpunten, wensen en kansen opgeleverd. Mede op basis hiervan zijn vier uiteenlopende toekomstperspectieven opgesteld, die in een kritische klankbordsessie zijn bijgesteld, om vervolgens tentoongesteld te worden in de Bibliotheek Wateringen. Deze tentoonstelling heeft de verdere richting van de visie bepaald dankzij een overweldigende opkomst en een evenzo indrukwekkende discussie en gedachtenwisseling.

Thematisch gebundeld zijn de opvattingen van Wateringers onderstaand samengevat:

Wonen, bouwen en (her-)ontwikkeling

Wateringen wordt enorm gewaardeerd om haar dorpse en historische karakter. Nieuwe ontwikkelingen en herinrichting, met name in de kern, moet hiermee met respect omgaan en bij

voorkeur dit karakter versterken. Voor de kern betekent dit specifiek dat de bouwhoogte moet aansluiten bij de bestaande bebouwing. Voor de uitbreidingslocatie Wateringen Noord denkt men hier veelal genuanceerder over. De vraag naar woningbouw is immers groot en mensen willen graag in Wateringen (blijven) wonen. Als dit betekent dat de hoogte moet worden opgezocht dan is dit hiervoor de plek. Bouwhoogte van 9 lagen en meer zouden aan de rand met Den Haag passen. Voor wat betreft het toevoegen van woningen is er een duidelijke wens naar meer betaalbare woningen, woningen voor starters en senioren. Woningen voor senioren ziet men graag dichtbij bestaande of nieuwe voorzieningen. Als mogelijke woningbouwlocatie zijn naast Wateringen Noord ook verouderde bedrijvenlocaties dichtbij het centrum aangewezen. Bedrijvigheid wordt tegenwoordig in de kern minder geaccepteerd.

Het centrum

In het centrum is het de uitdaging een goede balans te vinden tussen de eventuele groei van voorzieningen, behoud van voldoende ruimte voor onze auto's; bereikbaarheid en parkeerplaatsen én het vergroten van de gezelligheid, door middel van horeca. Daarnaast is er behoefte aan meer groen en verblijfsfuncties in het centrum. Ook de wens tot extra woningen voor senioren in het centrum is veel gehoord. Het voorstel om supermarkten de ruimte te geven om te groeien werd door het merendeel onderschreven. Hierbij werd echter de zorg om extra parkeerdruk benadrukt. Een nieuwe ontwikkeling op korte afstand van het huidige centrum werd als een kans gezien om meteen een deel van het parkeren op te lossen. Nieuwe ontwikkelingen zijn voor veel mensen een must om het centrum levendig te houden. Hoewel overwegend positief ontvangen, kon geen enkel voorgesteld scenario op een meerderheid rekenen. Over de manier waarop dit ruimtelijk zou moeten gebeuren zijn Wateringers ook erg verdeeld. De meest behoudende en meest vooruitstrevende bezoekers van de tentoonstelling hielden elkaar wat dat betreft in balans.

[Afbeelding 4 | Foto Plein-Heulweg]

Verkeer en verkeersveiligheid

Bijna unaniem vindt men het autoverkeer te druk in Wateringen. De Herenstraat staat vaak vast als ook de Wippolderlaan en de aanvoerwegen vanuit Den Haag. De problemen weet eenieder wel te benoemen, maar oplossingen die elders geen problemen veroorzaken zijn beperkt gehoord. Waar geen enkele twijfel over bestaat is dat daar waar de veiligheid in het geding is, met name voor fietsers, hier als eerste naar moet worden gekeken. De wens van een (extra) busverbinding in het centrum is ook vaak genoemd.

Andere veel genoemde punten van aandacht zijn substantiële toevoeging van recreatief groen en voldoende aanbod voor ontmoetingsplekken zoals het Hofpark, De Waterman en VELO. Er is veel waardering voor de gemeenschapszin onderling en de visie is een kans om dit nog eens extra kracht bij te zetten.

Met dank aan deelnemers participatiebijeenkomsten op 16/1/2019 en 24/1/2019 in De Ark, Wateringen, 20/6/2019 te VELO, Wateringen, en bezoekers van de Tentoonstelling Visie Wateringen, gehouden van 8/7/2019 tot en met 13/7/2019 te Bibliotheek Wateringen.

3. BESTAANDE KWALITEITEN EN VRAAGSTUKKEN

Wateringen is als 'systeem' ontrafeld om actuele kansen en problemen te overzien in drie thematische lagen die elk op een andere manier en in een ander tempo aan verandering onderhevig zijn; ondergrond, netwerken en gebruik. Bestaand gemeentelijk en provinciaal beleid en relevante doelstellingen van het HHD, de MRDH en de rijksoverheid, zijn hierin opgenomen, evenals de participatie uitkomsten:

3.1. Ondergrond

Bodem(archieff), water en klimaatverandering

Ten noorden van de Heulweg-Herenstraat bevindt zich de Wippolder en zuidelijk hiervan de lagere droogmakerij Oud en Nieuw Wateringsveldsche Polder (ONWP). De Wippolder watert af op gemalen aan het Oosteinde en de Markuslaan. De waterafvoer naar deze gemalen is onvoldoende door de slecht doorstromende Gantel (of ook wel Wateringse Vliet) en bijzonder lange duiker onder de Herenstraat. De ONWP watert af via het gemaal aan de Zweth. Een groot deel van de (doorgaande) waterstructuren van Wateringen is nauwelijks herkenbaar of onder de grond verdwenen. Onder meer als gevolg van klimaatverandering is er voor beide polders een waterbergingsopgave. Bij verdichting of transformatie is het uitgangspunt daarom enerzijds negatieve effecten op het watersysteem te voorkomen door water bij planvorming als ordenend principe te gebruiken volgens het 'standstill beginsel'. Anderzijds is het zaak bij nieuwe ontwikkelingen kansen te benutten om bestaande knelpunten op te lossen. Zo is herstructurering van de Dorpskade een kans om een lange duiker ter plaatse te vervangen voor open water. Aansluitend is er een mogelijkheid voor waterberging nabij Zwembad De Waterman. De boezemkade tussen de Wippolder en noordelijk gelegen Eshofpolder (langs de Erasmusweg) wordt op korte termijn uit veiligheidsoogpunt versterkt. In het dorp is geen substantieel risico op grondwateroverlast door kwel, al wordt (nog) niet overal aan droogleggingseisen voldaan. Een natuurlijker functionerend watersysteem wordt bevorderd door middel van afkoppeling en infiltratie door het verminderen van verharding. Dit ontlast het rioolstelsel waardoor wateroverlast en oppervlaktewatervervuiling via riooloverstorten kunnen worden verminderd. Minder verharding beperkt bovendien hittestress. Waterkwaliteit is een punt van zorg; met name van de Gantel en de Hofpark vijvers. Het is van belang om hier het zelfreinigend vermogen van het water te vergroten door natuuraanleg bij oevers.

Bron: Waterplan (2008), Structuurvisie Westland 2025 (2013), Nota Beperken en voorkomen wateroverlast (HHD, 2014) Wateragenda 2015-2018 (2014), Visie Ruimte en Mobiliteit (PZH, 2018)

Biodiversiteit en (hoofd)groenstructuren

Biodiversiteit is voor de mens onmisbaar voor een gezonde leefomgeving. Door milieudruk, versnippering van het ecologisch netwerk en ruimtelijke ontwikkelingen staat de biodiversiteit in Wateringen onder druk. Voor de toekomst zullen duurzame condities moeten worden gecreëerd voor karakteristieke soorten die anders dreigen te verdwijnen. Door klimaatveranderingen zal de waarde van groen in en om Wateringen toenemen. Anno 2019 heeft Wateringen geen wezenlijke groenstructuur; wegen worden nauwelijks ondersteund door laanbeplanting omdat straten er veelal te smal voor zijn aangelegd. De potentiële hoofdgroenstructuur bestaat uit versterkt openbaar groen langs oude ontginningsassen, naast bestaande groenvoorzieningen als het Hofpark, recreatiegebieden als de Zweth- en Wenzone en semi-openbare sportterreinen, volkstuinten en begraafplaatsen. Voor dagelijks gebruik in de woonomgeving zijn bruikbare groengebieden binnen een afstand van 500 meter vanaf de woning belangrijk. Het aandeel groen in woonwijken en particuliere tuinen is, hoewel afhankelijk van de bouwperiode, minimaal en nog van weinig betekenis. In Wateringen is circa 38 m² kwantitatief groen per woning beschikbaar (2007).

Daarnaast beschikt de gemeente over een circa 7 kilometer lange brede kuststrook. De rijksnota Ruimte (2006) hanteert een landelijk richtgetal van 75 m² kwalitatief groen per woning. De gemeente Westland zoekt naar een nieuwe standaard van 50 m² gebruiksgroen per woning in 2040. *Bron: Concept Groenstructuur Westland 2030 (2009) en Ontwikkelingskader Groen (2015)*

3.2. Netwerken

Mobiliteit, verkeersveiligheid en leefklimaat

Wateringen kampt al jaren met verkeersproblemen. Zoals veel dorpen wordt Wateringen doorsneden door doorgaande wegen; historische routes die geleidelijk steeds meer verkeer te verwerken hebben gekregen en waarvan het wegprofiel te smal en onoverzichtelijk is om dit in goede banen te leiden. Overlast door files, vrachtverkeer, onveilige situaties en verminderde milieu- en verblijfskwaliteit zijn het gevolg. Met het oog op de verwachte groei van de mobiliteitsvraag tot 2040 (circa 40%) is het bereikbaar houden van de kern een stevige opgave. De druk op de bestaande infrastructuur zal toenemen. Wateringen is kwetsbaar door de vol belaste ring waar op de Wippolderlaan, Lozerlaan en Laan van Wateringse Veld grote knelpunten zijn tot op de A4. In 2019 heeft de gemeente nieuwe tellingen en kentekenonderzoek gedaan om problemen te objectiveren en kwantificeren. Met behulp van het Verkeersmodel Wateringen 2019 is inzicht verkregen in de (verwachte) verkeerseffecten van autonome ontwikkelingen in 2019 en 2030 (met o.a. reistijdverliezen en kruispuntbelastingen). Kortweg is er vooral sluipverkeer op de routes Poeldijkseweg-Noordweg, Heulweg-Oosteinde, Ambachtsweg-Kerklaan en Dorpskade-Wateringveldseweg. De omvang hiervan blijkt echter gemiddeld beperkt en voornamelijk acceptabel omdat het ook buiten de spits gericht is op gebieden direct rondom Wateringen. De verkeersintensiteit op de Ambachtsweg is, zeker met het oog op toekomstige ontwikkelingen, onacceptabel hoog voor een woonstraat. De bereikbaarheid van het centrum is in de spitsuren en op zaterdagen beperkt. Dit is vooral een gevolg van een beperkte afwikkelingscapaciteit van kruispunten. Gratis parkeergelegenheid is één van de sterke punten van Wateringen. De parkeersituatie op zaterdagen is echter moeizaam. In Verkeersmodel Wateringen is vanuit diverse oplossingsrichtingen (centrumringvarianten, versterkte rondwegen, wegafsluitingen etc.) de effectiviteit van 4 maatregelenpakketten onderzocht:

- 1) Een knip in de Ambachtsweg, met als effect aanzienlijk minder verkeer op de Ambachtsweg, Kerklaan en Dorpskade, maar meer verkeer op de Poeldijkseweg en Noordweg. Deze wegen zijn echter qua inrichting geschikt om dit te kunnen afwikkelen;
- 2) Herinrichting van Het Tolland en kruispunten naar tweerichtingsverkeer als doorgaande route. De Herenstraat wordt rustiger maar daartegenover wordt het op de nieuwe centrumring (de woonstraten Het Tolland en Van Egmondlaan e.o.) aanzienlijk drukker en blijken kruispunten kwetsbaar;
- 3) Het gunstiger instellen van de verkeersregelininstallaties in Den Haag (Erasmusweg en Laan van Wateringse Veld) voor Waterings verkeer in de ochtend- en avondspits. Door de belaste ring blijkt extra groentijd voor Wateringers beperkt, maar de maatregel levert wel een rustiger centrum op;
- 4) Een afsluiting van de T-kruising Heulweg-Plein-Herenstraat voor autoverkeer, waarbij het winkelcentrum van alle zijden bereikbaar blijft via een parkeerroute. Door deze blokkade is er aanzienlijk minder verkeer op de Kerklaan, Dorpskade en Herenstraat, maar er ontstaan alternatieve routes waar het drukker wordt (met name op de woonstraten H. Hoekstraat en Kwaklaan).

Geconcludeerd kan worden dat de verhouding tussen de ernst van problemen en de impact van ingrepen snel scheef is. Het versterken van de verblijfsfunctie, afgedwongen met het beperken van de doorstroom (variant 1,3 en 4), levert altijd overlast elders op. Wanneer juist wordt ingezet op een betere doorstroom (variant 2) dan gaat dit gepaard met ongewenst veel meer verkeer op deze route. Door de hoge te verwachten verkeersintensiteiten en de gevolgen hiervan voor de leefbaarheid komt geen enkele woonstraat rondom het centrum in aanmerking om te worden ingezet als centrumring (zoals in variant 2 en 4, twee- danwel éénrichtingsverkeer). Hiervoor blijkt bij inwoners ook niet voldoende draagvlak. Maatregelen om sluipverkeer aan de randen van het

dorp te weren zijn niet zonder meer haalbaar vanwege de beperkte restcapaciteit op omliggende hoofdwegen. De ruimtelijke en financiële mogelijkheden voor nieuwe infrastructuur zijn (zeker op de voorzienbare termijn) beperkt. In deze visie wordt in de basis ingezet op verkeersspreiding, zowel rond Wateringen als in en rond het centrum. Het is noodzakelijk (parkeer)voorzieningen hiermee in samenhang over de beschikbare ruimte te verdelen zodat de verkeersdruk in het centrum niet onnodig verder concentreert en smart mobility op termijn mogelijk is.

Het Wateringse openbaar vervoer kent verbeterpunten. Er is een directe busverbinding (lijn 30) met station Rijswijk. Deze verbinding heeft potentie maar is nog weinig frequent en de reistijd is relatief lang. Het Haagse tramnet reikt niet verder dan de halte Dorpskade, op grote afstand van het centrum. Vanwege de nieuwe concessie Haaglanden Streek (2019) en VVP (2020) kunnen pas na 2021 nieuwe wijzigingen in het busnet worden doorgevoerd. Beleidsmatig, maar ook op aangeven van inwoners, is het zaak voor die tijd te onderzoeken of de OV verbinding van Wateringen met Den Haag-Zuidwest (Leyweg e.o.) verbeterd kan worden. Recent is het snelfietspad Naaldwijk-Rijswijk gerealiseerd. Voor de toekomst is het wenselijk ruimte te zoeken om ook het deel van deze route langs de Herenstraat tot een snelfietspad op te waarderen, ten behoeve van meer veiligheid en comfort. Daarnaast is een goede aantakking op het nog te realiseren metropolitane fietspad Naaldwijk-Den Haag noodzakelijk. In het fietsroutenet ontbreekt een goede noord-zuid verbinding tussen de Erasmusweg en Zwethzone. Bewoners geven daarnaast aan dat het aantal stallingen ontoereikend is en de verkeersveiligheid van fietsroutes rond scholen te wensen overlaat. *Bron: WVVP (2006), Beleidsregel Parkeernormering Westland (2018), Statisch Verkeersmodel Metropoolregio Rotterdam Den Haag (V-MRDH) versie 1.0 (2018), Dynamisch Verkeersmodel Westland (2018) en Dynamisch Verkeersmodel Wateringen (2019)*

Energie, afval en milieukwaliteit

Wateringen doet mee aan de (internationale) energietransitie. Er wordt allereerst ingezet op energiebesparing. Het resterende energiegebruik moet uit hernieuwbare bronnen komen, zoals zonne-energie, restwarmte uit de Maasvlakte en regionale geothermie bronnen. Direct ten zuidwesten van de kern, aan de andere zijde van de Wippolderlaan, wordt ruimte gereserveerd om het Warmtesysteem Westland mogelijk te maken. Volgens het Klimaatakkoord is de gemeente regisseur van de energietransitie. Samen met private en publieke partners wordt voor 2022 een 'transitievisie warmte' opgesteld. Er moet voor 2050 namelijk op een slimme manier afscheid worden genomen van aardgas in bestaande wijken waarbij wordt aangesloten op natuurlijke momenten (zoals leidingonderhoud) in vervanging voor duurzame alternatieven. Om de transitie naar elektrisch vervoer (in 2035) te doen slagen is in 2019 beleid vastgesteld aangaande elektrische laadpalen in de openbare ruimte. Nieuwbouwwijken krijgen geen gasaansluitingen meer. Vanaf januari 2020 gaat de gemeente over op een nieuwe manier van afval inzamelen om de afvalstromen te beperken met minder restafval en hergebruik van grondstoffen. Dit wordt per kern gefaseerd ingevoerd. *Bron: Duurzaamheidsagenda 2020 (2013), Actieplan Geluid Gemeente Westland (2018)*

3.3. Gebruik Wonen

Volgens de bevolkingsprognose stijgt het aantal inwoners van Wateringen harder dan gehuisvest kan worden tot 2040. Bouwprogramma's moeten worden uitgebreid, specifiek voor de stijgende groep 1- en 2-persoonshuishoudens (60-77 m² BVO in 2-3 kamerwoningen), senioren, ouderen en jongeren/starters (45-60m² BVO). Doel is tot 2030 het aanbod verder te differentiëren. Voor een toekomstbestendige woningvoorraad is er behoefte aan meer goedkope woningen: sociale huur (tot €720/mnd prijspeil 2019) en betaalbare koop (goedkoop tot circa €194.000 en bereikbaar tot circa €225.000, prijspeil 2019). Ook is een aanvulling op de middeldure vrije sector huur (tot

€950/mnd) gewenst. De ambitie is vooral te bouwen voor de Westlandse bevolkingsaanwas en om de mogelijkheid te bieden voor wooncarrière van zowel starters, doorstromers als senioren in de eigen kern. Hiervoor wordt het Westlands woningzoekenderegister ingezet, zodat Westlanders als eerste in aanmerking komen voor een nieuwbouwwoning. Vergrijzing en ontwikkelingen in de zorgsector vragen om meer levensloopbestendige woningen, meergeneratie- en groeps wonen, ruimte voor specifieke woonzorgconcepten en sociale huurwoningen voor ex-cliënten. Anno 2019 zijn er geen grote renovatie- of herstructureringsopgaven bij woningcorporaties in Wateringen. *Bron: Woonvisie Westland 2030 (2016) en Visie Ruimte en Mobiliteit Zuid-Holland (2018)*

(Woon)zorg- en welzijnsvoorzieningen

De komende decennia zal het aandeel ouderen in Wateringen verder stijgen. Daarbij neemt de algemene levensverwachting toe. Dit stelt het dorp voor de opgave om – naast aanpassingen aan de woonvoorraad en woonomgeving – het aantal (woon)zorgvoorzieningen uit te bouwen en de toegankelijk- en bereikbaarheid hiervan goed te organiseren. Beleidsmatig is de inzet het zorgaanbod centraal in het dorp (in en direct rond de Ark) verder te bundelen ten behoeve van (met name) ouderen. Op het gebied van zorgwonen is het belangrijk om het bestaande aanbod op deze locatie te revitaliseren. Hierbij dient ruimte te zijn voor extra ontmoetingsfuncties voor ouderen en de keten 'preventie-toeleiding-cure-care'. Daarbij kan herontwikkeling van aanleunwoningen en verzorgd wonen (zelfstandig wonen met zorg in de buurt) plaatsvinden. Het aanbod van eerstelijnsvoorzieningen in zorg en welzijn kan hier worden vergroot en gecentraliseerd. In verband met het verdwijnen van intramuraal verzorging neemt de behoefte aan kleinschalige verpleeghuisconcepten toe. In Westland is er voor 2025 al een indicatief tekort. Zoekruimte hiervoor moet opgenomen worden op nieuwbouwlocaties. Vanwege extramuralisering van GGZ en Beschermd Wonen is er extra vraag naar GGZ inlooplocaties. Naar een locatie in Wateringen wordt gezocht. *Bron: Kernachtig Sociaal (2016) en Uitvoeringsprogramma Woonzorg (2017)*

Kernwinkelgebied en detailhandel

In 2019 heeft de gemeente een Distributie Planologisch Onderzoek (DPO) gedaan naar het huidige functioneren en de toekomstige behoefte aan (niet-) dagelijkse detailhandel en daghoreca in Wateringen. Het bestaande winkelcentrum functioneert goed. Met name speciaalzaken worden gewaardeerd, evenals de gratis parkeervoorzieningen en gemoedelijke dorps sfeer. Klandizie komt zowel uit Wateringen en het Westland als uit Den Haag. Ongewenste leegstand is in enkele kernen in Westland aan de orde. Daarom wordt hier door de gemeente beleid op ontwikkeld. In Wateringen is dit daarvoor te beperkt aanwezig. Een knelpunt is wel de slechte (OV) bereikbaarheid en moeizame parkeersituatie op met name zaterdagen. Het centrum zit ruimtelijk door de dichte bebouwing vrijwel op slot en is niet ingericht op extra klantbehoeften in de toekomst. De ruimtelijke structuur is onsamenvattend en ten opzichte van de winkelmeters detailhandel is er slechts beperkt daghoreca aanwezig om winkelbezoekers en dagtoeristen te bedienen. In het DPO is op basis van bevolkingsprognoses, bestedings- en aanbodcijfers, koopstromen en referentie winkelgebieden berekend dat er voor 2030 behoefte is aan uitbreiding van het aanbod dagelijkse detailhandel van 2200m² WVO (ca 2700m² BVO) in de supermarktbranche en circa 220m² daghoreca. Voor een mogelijke ontwikkeling zijn vijf varianten op hun economische, verkeerskundige en ruimtelijke effecten onderzocht:

- 0) Behoud van de huidige situatie zonder groei, hetgeen een forse verslechtering van de concurrentiepositie oplevert, maar de volbelaste weginfrastructuur minder onder druk zet;
- 1) Ruimte voor een extra full-service supermarkt op de locatie Heulweg 2 e.o. (+2200m² WVO), waarbij een discounter zich zou kunnen vestigen in de Vliethof. Dit levert een sterk aanbod en impuls op voor het gebied maar wel met gering risico op verschuiving van de klantoriëntatie;

- 2) Gelijkwaardige uitbreiding van supermarkten op de huidige locaties (totaal +1100m²WVO) en differentiatie met een discounter op Heulweg 2 (+1100m² WVO), een sterk aanbod, ruimte voor formuleontwikkeling maar relatief minder ruimtelijke kansen door kleinschalig initiatief;
- 3) Maximale uitbreiding van bestaande supermarkten op de huidige locaties (+2200m² WVO) met kansen voor het bestaande centrum maar ook het risico op te grote ruimtelijke en verkeerskundige belasting en afnemende oriëntatie op speciaalzaken;
- 4) Ruimte voor vestiging van een extra full-service supermarkt op de locatie Dorpskade 31-37 (+2200m² WVO) en een discounter in de Vliethof. Dit levert een sterk en breed aanbod op, maar de kern oriëntatie van klandizie neemt fors af. Er is herstructureringspotentie, maar de Dorpskade is in essentie geen winkelboulevard.

Daarnaast is de haalbaarheid nagegaan van een alternatief scenario (5) van een beperkte uitbreiding van 1100m² WVO op de bestaande supermarktlocaties.

Voor alle varianten is de benodigde ruimte voor parkeren meegewogen. In principe zet elke functie uitbreiding de verkeersafwikkeling verder onder druk. De verschillen tussen de varianten (+2200m² WVO) zijn echter niet significant en op alle locaties is er bij transformatie de mogelijkheid de parkeersituatie te verbeteren. Gezien de kracht van het dorps karakter en aangrenzende woningen is er weinig ruimte voor extra verdichting in het bestaande winkelcentrum. Dit gegeven, en het feit dat de relatief grootschalige nieuwe voorzieningen ongunstig gesitueerd zijn in de tweede lijn, maakt de ruimtelijke haalbaarheid van variant 3 twijfelachtig. Variant 5 is te weinig robuust; er blijft geen lucht en flexibiliteit over voor mogelijk noodzakelijke uitbreidingen na 2030. Variant 4 valt niet binnen het beleid van zowel de provincie als MRDH die sturen op concentratie van detailhandel in en direct rond kernwinkelgebieden. Op basis van overleg met lokale eigenaren, geïnteresseerde ontwikkelaars, investeerders en huurders, en onder de voorwaarde dat een toekomstige winkeluitbreiding ook een meerwaarde moet hebben op ander maatschappelijk vlak, heeft de transformatie variant 1 de meeste potentie. *Bron: Detailhandelsstructuurvisie (2009), Dagelijks aan bod? Analyse supermarktaanbod Westland (2012) en Naar een passend voorzieningenaanbod in Wateringen (2019)*

Bedrijvigheid

In regionaal perspectief doen de Wateringse bedrijventerreinen Westland Bedrijven Center, Zwethove, Wateringse veld en Van Vliet het goed: er is weinig veroudering, geen herstructureringsproblematiek, leegstand of overaanbod in een bepaald segment. Dit zijn de aangewezen locaties voor zwaardere bedrijfsfuncties. Op zichtlocaties aan de Wippolderlaan is menging met publieksfuncties beperkt toegestaan. Bestaande bedrijvigheid met een groter ruimtebeslag (vanaf 1500m²), hoge milieucategorie (vanaf 3.1) en vrachtwagenverkeer hebben weinig toegevoegde waarde of leveren zelfs hinder op in een woonomgeving. Langs de Dorpskade en Ambachtsweg bevinden zich nog bedrijfsmatige functies die niet in de kern thuishoren en meer toekomst hebben op daarvoor aangewezen bedrijfsterreinen. Beleidsmatig heeft de gemeente geen actieve rol in bedrijfsverplaatsing. *Bron: Bedrijventerreinvisie Westland 2013-2020 (2013)*

Onderwijs

Er is een ruimtetekort in Wateringen. Er zijn geen scholen die voor 2030 in aanmerking komen voor (vervangende) nieuwbouw of renovatie. Vanwege het ruimtetekort geldt per 2018 een aannamebeleid. De urgentie ligt voornamelijk in Noordwest Wateringen bij De Hofvilla en de Pieter van der Plasschool. Deze beide scholen zijn echter al op maximale grootte en hier is verder geen uitbreiding meer mogelijk. De prognoses spreken van een lichte stijging van de leerlingaantallen. Om de druk op de huidige capaciteit beheersbaar te houden en om te zorgen voor een optimale spreiding van leerlingen wordt bij de realisatie van nieuwbouwlocatie Wateringen-Noord de mogelijkheid onderzocht om tegelijkertijd met de bouw van een basisschool (een eventuele

dislocatie van De Kyckert) te starten. De leerlingaantallen worden periodiek gemonitord en bij de bouw van de nieuwe school wordt hiermee rekening gehouden. Er is op dit moment geen ruimtetekort in het bewegingsonderwijs in Wateringen. *Bron: Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs Westland (2018)*

Culturele- en maatschappelijke voorzieningen

Wateringen heeft een actief en bloeiend verenigingsleven en dit wordt zeer gewaardeerd door inwoners. Saamhorigheid, ontmoeting en zelfredzaamheid zijn kernwaarden. De gemeente stelt zich ten doel organisaties en activiteiten te blijven stimuleren door behoud van een breed voorzieningenaanbod voor zowel kwetsbare als actieve inwoners ten behoeve van ontmoeting tussen alle leeftijden en culturen, meer samenhang in buurten en actieve ouderen. (o.a.) Vitis en Bibliotheek Westland kunnen een knooppunt van voorzieningen vormen. Voor de in (de te slopen) De Eendenburcht gehuisveste duivenvereniging wordt een nieuwe locatie gezocht. Het complex De Vang blijft beschikbaar voor verenigingen. *Bron: Vitis Welzijn Profiel Wateringen (2014) en Sociale Schets Wateringen (2015) en Sociaal beleidskader Kernachtig Sociaal (2016)*

Sport en recreatie

De sportinfrastructuur in Wateringen is hoogwaardig, gevarieerd, de participatie is hoog en vraag en aanbod zijn in evenwicht. Voor 2030 is het van belang dat dit zo blijft en dat voorzieningen kwalitatief en kwantitatief adequaat zijn en toegankelijk en bereikbaar voor iedere doelgroep. Speciale aandacht zou uit moeten gaan naar het beweegvriendelijker inrichten van de openbare ruimte. VELO heeft een prominente rol. De kwaliteit van de accommodatie is goed, maar de voorziening zou efficiënter gebruikt kunnen worden. Openlucht-zwembad De Waterman is belangrijk voor Wateringen en omstreken. De voorziening is, hoewel in slechte staat, uniek en veel inwoners geven aan dat alle kansen moeten worden aangegrepen om de accommodatie een nieuwe toekomst te bieden. Op gebied van recreatie is de Zwethzone een grote kracht van Wateringen, evenals het Hofpark voor evenementen en diverse speeltuinen. Noord-zuid fietsroutes, vaarwegen en aanlegvoorzieningen worden echter gemist, evenals een aansluiting op het ruiternetwerk naar de omgeving. Wateringen heeft daarnaast een gebrek aan horeca en terrassen in de zon door de overheersende parkeerfunctie in de openbare ruimte van het centrum. *Bron: Kadernota Sport (2008), Deelnota sportaccommodatiebeleid (2010), Beleidsvisie Beleef Westland (2012), Nota Vaarrecreatie in Westland (2012) en Nota Topsport Westland (2016)*

Begraafplaats

Gemeentebreed kan tot circa 2030 in de begraafbehoefte worden voorzien. Westlanders zijn erg geworteld in hun tradities. Zeker wanneer Wateringers in de eigen kern begraven willen kunnen worden ontstaat er over 10 jaar een knelpunt. In het capaciteitsonderzoek dat de gemeente eind 2018 heeft verricht is berekend dat er capaciteit is tot 2031. In 2012 is een uitbreiding gerealiseerd op de gemeentelijke begraafplaats (Dr. Schaepmanstraat). In 2014 is ook bij de (katholieke) begraafplaats nabij de St. Jan de Doperkerk extra capaciteit gereed gekomen. Vanaf 2011 heeft er gericht onderzoek plaatsgevonden naar een extra locatie, omdat uitbreiding van bestaande terreinen niet als een structurele duurzame oplossing werd gezien. Als resultante is een locatie aan de Poeldijkseweg onderzocht. Deze ruimtereservering is inmiddels echter vervallen ten behoeve van woningbouw en er zijn op dit moment geen alternatieve locaties voorhanden. *Bron: Capaciteitsonderzoek Begraafplaatsen Wateringen (2018)*

Cultureel erfgoed en ruimtelijke kwaliteit

Tastbare sporen van de ontwikkelingsgeschiedenis zijn van betekenis voor ruimtelijke kwaliteit. Waterings erfgoed staat echter onder druk. Kenmerkende historische en landschappelijke

structuren worden gewist en plaatsen van betekenis verliezen hun openbare functie. De komende decennia wordt daarom zorgvuldiger met landschap en erfgoed omgegaan. Cultuur(historie) is ook een belangrijk aanknopingspunt voor deze visie (zie 2). Toekomstige ontwikkelingen moeten ten minste beogen boven- en ondergrondse cultuurhistorische waarden in stand te houden danwel te versterken. Dit geldt bijvoorbeeld voor een kernkwaliteit van Wateringen: het dorpse karakter van het (deels) historische centrum. Het is zaak ensembles zoals de Hofboerderij en het Hofpark, het Plein, het gebied rond molen Windlust en de Sint-Jan de Doperkerk te behouden. Hergebruik moet verantwoord worden opgezet (bijvoorbeeld in het accommodatiebeleid), zodat een duurzaam voortbestaan is gegarandeerd. Monumenten moeten daarbij niet langer objectgericht, maar gebiedsgericht beschouwd worden. Het effect van nieuwbouw of transformatie in de nabijheid van een monument dient middels een Cultuurhistorische Effect Rapportage (CHER) onderzocht te worden. Beleidsmatig is een evaluatie en actualisatie van de erfgoedinventarisatie noodzakelijk (bijvoorbeeld met betrekking tot historische panden aan de Julialaan, Pieter van de Plasstraat en Heulweg). *Bron: Nota Cultuurhistorisch Erfgoed Westland (2005), BP Juliahof (2009) Wijkpark (2010), Kern Wateringen (2013), Welstandsnota Westland (2016) en historische Verenigingen (2.1)*

4. KOERS VOOR 2030

[Kaart 6 en 7 | Visiekaart WateringenWateringen-Centrum]

De in deel 2 en 3 beschreven vraagstukken vormen de opgaven voor de toekomst waar deze visie een integraal antwoord op formuleert. De koers voor 2030 is samen te vatten in vier leidende principes:

- Het versterken van het dorpse karakter
- Een aantrekkelijk en levendig centrum
- Leefbare en bestendige woonbuurten
- Hoogwaardige dorpsranden

Deze principes lopen op van behoud van bestaande waarden in een basiskwaliteit naar verduurzaming en krachtige transformaties, uitgewerkt in 20 ambities waar de gemeente en het dorp de komende 10 tot 15 jaar gezamenlijk aan werken. Omdat de horizon van 2030 voor sommige vraagstukken te kort is, is hier en daar een doorkijk gegeven naar 2035 en 2040.

4.1. Versterken dorps karakter

Wateringers zijn gehecht aan de dorpse sfeer en het kleinschalige karakter van vooral het centrum rondom het Plein en de Herenstraat. 'Ons kent ons, saamhorigheid en herkenning en ontmoeting' zijn kernwaarden. Binnen de stadse dynamiek van de Haagse regio is het belangrijk deze eigen identiteit te onderkennen en te koesteren: Wateringen moet een aangenaam dorp blijven om in te wonen, werken en verblijven. De leefomgeving wordt daarom versterkt door (o.a.) een verbeterde groenstructuur en duurzame ontmoetingsplaatsen voor de hele gemeenschap.

1 Opwaarderen Hofpark tot groen hart

De ambitie is het Wateringse groene hart uit zijn isolement te halen door haar aan alle zijden te verbinden met een ecologische structuur naar de Wen-, Zweth en Erasmuszone (zie ook ambitie 2). Door goed onderhoud kan het park door zijn formaat van belang worden als brongebied voor de biodiversiteit. Daarnaast kan het zich verder ontwikkelen als wijkpark door (beperkte) toevoeging van functies. De specifieke kenmerken en waarden van de buitenplaats Het Hof, in de vorm van de (historische) buitenplaats, de basisstructuur van de locatie en het blikveld worden beschermd en waar mogelijk versterkt. De culturele functie van de Hofboerderij blijft behouden als accommodatie, de exploitatie wordt verbeterd en verduurzaamd.

2 Versterken van de groenblauwe structuur

Wateringen heeft een zwakke groenstructuur. De biodiversiteit staat onder druk. Binnen de kern is de ambitie de verbindingen te verbeteren van de groene randen langs de Erasmusweg en Wippolderlaan, via een groenblauwe ruggengraat centraal door Wateringen-Noord, Oranjewijk, Hofpark en Dorpskade richting de bestaande structuren langs de Middenweg, Bovendijk en aan te sluiten op de Zwethzone ten zuiden van de kern. Bij transformaties nabij de Gantel (of ook wel Vliet) ten noorden van het centrum, wordt deze oude kreek deels in ere hersteld door duikers nabij de Van Egmondlaan te vervangen door (meer) open water, watergangen te verbreden en verdiepen en oevers natuurvriendelijk in te richten. Hierbij kan aansluiting worden gezocht bij de Gantelzone in Den Haag. Bij de transformatie en herinrichting van de Heulweg en het Plein (zie ambities 6 en 7) wordt laanbeplanting teruggebracht en onderzocht of een deel van de duiker Heulweg/Herenstraat vervangen kan worden door open boezemwater ten behoeve van de waterhuishouding en verblijfskwaliteit.

3 Behoud van de dorpse karakteristiek

Belangrijk voor Wateringers is de dorpse sfeer en het kleinschalige karakter van het centrum. Ook vanuit cultuurhistorische, ecologische en ruimtelijke waarden wordt er naar gestreefd de dorpse bebouwingsstructuur te behouden en waar mogelijk te versterken. Dit speelt op 4 niveaus. Allereerst ten aanzien van behoud en versterking van de beeldbepalende structuurdragers; ontginningslinten en polderkades, hun profiel en karakteristieke bebouwings- en beplantingspatroon. Ten tweede gaat het om het beschermen van het eeuwenoude centrale Plein, restanten van voormalige agrarische percelen en groene enclaves binnen de komgrens, waarvan het Hofpark, het gebied rond de molen Windlust (de vrijwaringszone van de molenbiotoop) aan de Heulweg en het ensemble rond de Sint-Jan de Doperkerk aan de Herenstraat de belangrijkste zijn. Op de derde plaats is het op objectniveau zaak de ruimtelijke verschijningsvorm en openbare functie van plaatsen van betekenis te behouden. Dit geldt voor gemeentelijke en rijksmonumenten in het bijzonder, waarbij deze gebiedsgericht (en niet objectgericht) beschouwd worden. Op de vierde plaats is de inzet bij toekomstige transformaties in het hele dorp een zekere terughoudendheid om lucht, ruimte en groen te behouden (of herstellen) naar een nieuwe Westlandse standaard met als streven een kwantitatieve groennorm van 50 m² gebruiksgroen per woning in 2040.

4 Huiskamers van het dorp

Ambitie is het actieve en bloeiende verenigingsleven in de kern te blijven ondersteunen en stimuleren door welzijnsvoorzieningen, of 'huiskamers' in het dorp in stand te houden of nieuw te ontwikkelen. Bibliotheek Westland speelt een belangrijke sociaal maatschappelijke rol in Wateringen. Het is zaak de rol van VELO in sportieve maar ook sociale zin te behouden. Voor het openluchtwembad De Waterman moet worden gekeken of een nieuwe toekomst mogelijk is.

5 Zoekzones begraafplaats

Met inachtneming van vergrijzing en geplande ruimingen kan in Wateringen nog tot 2031 in de begraafbehoefte worden voorzien. Hier ligt mogelijk een ruimteclaim voor na 2030. Onderzocht zal moeten worden of de belangstelling voor cremieren of begraven elders zal toenemen, of het wenselijk en mogelijk is bestaande ruimingsplannen te herzien, of dat er ruimte moet worden gezocht in bovengronds gebouwd begraven. Na 2025 gaat de gemeente onderzoeken wat de mogelijkheden zijn. In deze visie is geen potentiële locatie voor capaciteitsuitbreiding gevonden of aangewezen.

4.2. Een aantrekkelijk en levendig centrum

Wateringen staat aan de vooravond van een noodzakelijke transformatie om het hart van de kern solide en bereikbaar te houden. Deze transformatie bestaat uit drie fases: maatregelen voor de komende 5 jaar die knelpunten verbeteren en een eerste aanzet bieden tot een duurzaam vooruitzicht, een tweede fase tot 2030 om de kansen van reorganisatie van bestaande voorzieningen te benutten en een wenkend perspectief voor de periode na 2030 om met eigenaren, ondernemers en bewoners naar toe te werken. De totale transformatie van bebouwing, infrastructuur, openbare ruimte en (parkeer)voorzieningen houdt en maakt het centrum dorps eigen met een menselijke maat.

6 Herontwikkeling kernwinkelgebied

Om in de Wateringse behoeften te kunnen voorzien is een groeiscenario voor reguliere detailhandel in de dagelijkse sector (supermarktbranche) voor 2030 een vereiste. Deze groei staat niet op zichzelf maar moet een motor zijn voor kwaliteitsverbetering in algemeen belang door extra parkeervoorzieningen, woningbouw (zie 15), herinrichting van de openbare ruimte, vergroening en verhoging van de verblijfskwaliteit. Onder deze voorwaarden wordt er in een eerste fase planologisch uitbreidingsruimte mogelijk gemaakt van maximaal 2200m² WVO (ca. 2700 m² BVO)

op de 'kop' van de Dorpskade-Heulweg, direct aangrenzend aan het bestaande winkelcentrum. Het uitgangspunt is om de huidige parkeervoorziening aan het Plein hier onder te brengen, waardoor het Plein een promenade kan worden die uitnodigt tot flaneren in plaats van parkeren. De nieuwe detailhandel oriënteert zich op de Heulweg. Winkelbevoorrading en de ontsluiting van de parkeervoorziening vinden plaats via de Dorpskade op afstand van de huidige rotonde ter hoogte van de bestaande eerste dwarsstraat (Windmolen) zodat de achterliggende woonstraten zo min mogelijk belast worden met extra verkeer. Nieuwe bouwmassa's zijn maximaal 5 bouwlagen hoog, met vrijwaring van de molenbiotoop, duurzaam verkaveld en zodanig gesitueerd dat schaduw hinder naar de directe omgeving beperkt is.

Autoverkeer wordt teruggedrongen ten gunste van de positie van fietsers, voetgangers en het openbaar vervoer (zie ambitie 7 en 10). In een tweede fase centrumontwikkeling wordt ingezet op transformatie van de bebouwing en openbare (verkeers)ruimte rond het Gantelplein die verplaatsing en/of clustering van bestaande detailhandel mogelijk maakt. Dit biedt groei perspectief voor gevestigde ondernemers, kansen om de oriëntatie, expeditie- en parkeerrotatie te verbeteren én parkeergelegenheid substantieel (en relatief betaalbaar) uit te breiden, zónder verder te verdichten. Het is dan mogelijk om Plein en Vliethof (verder) vrij te maken van geparkeerde auto's met ruimte voor terrassen en groen. Anno 2019 is transformatie mét verdichting en extra programma rond het Gantelplein geen duurzaam scenario gebleken, gezien de moeizame ontsluiting, de beperkte fysieke ruimte, het gewenste behoud van het dorps karakter, het open houden van de optie tot een geheel autoluw centrum voor de lange termijn en vanwege onvoldoende draagvlak bij stakeholders. In een doorkijk na 2030, een derde fase, is er potentie om de noordelijke entree van het winkelcentrum nabij de Kerklaan te vernieuwen. Door herstructurering, aanpassing van de bebouwings- en verkeersstructuur en openbare ruimte, kan een nieuw en duurzaam woongebied ontstaan aan de oever van de Gantel (of Vliet) dat een heldere begrenzing vormt van het centrum en de aangrenzende woonbuurt. Een perspectief dat de gemeente graag met private partners wil verkennen.

7 Optimale bereikbaarheid

Voor 2030 zullen mobiliteitsvraag en aanbod veranderen. Het is nodig de bereikbaarheid en het verblijfsklimaat te optimaliseren en tegelijkertijd wordt ingezet op het zoveel mogelijk voorsorteren op een meer autoluw centrum en ruimte voor langzaam verkeer. Op korte termijn worden verkeersmaatregelen aan de randen van Wateringen genomen (zie 20) waardoor het centrum in de spits rustiger wordt met minder verkeer op de Kerklaan, Plein, Herenstraat, Heulweg en Dorpskade. De bestaande afwikkelp Problemen rondom de aansluiting Herenstraat-Kerklaan en rotonde Dorpskade-Heulweg worden verbeterd. In een eerste fase worden deze twee kruisingen en de Heulweg heringericht met zoveel mogelijk ruimte voor fietsers. De optimale verkeersregelinstellingen en vormgeving zijn precisiewerk en worden nader uitgewerkt. De bestaande parkeercapaciteit kan mogelijk beter benut worden. Op korte termijn wordt gekeken in hoeverre reguleringsmaatregelen de parkeersituatie kunnen verbeteren. Ten behoeve van de verkeersveiligheid op de Herenstraat wordt de routing eenduidig met één in- en één uitrit (met een inrijverbod op de Valkenlaan richting Gantelplein, uitgezonderd omwonenden). De verkeerssituatie in de andere centrumstraten, waaronder Het Tolland, verandert in principe niet. Structurele aanpak van de parkeersituatie (mogelijk in combinatie met een Parkeer Route Informatie Systeem) vraagt om lokale herinrichting en een betere routing die slechts mogelijk is bij een grootschalige transformatie zoals beoogd in fase 2 (zie 6). De intentie is dit te combineren met een afsluiting van de route Struyck van Bergenstraat-Gantelplein (ter plaatse van de Gantel) voor autoverkeer ten behoeve van de veiligheid en woonkwaliteit en om sluipverkeer door het winkelcentrum vanuit omliggende wijken te beperken. De inzet is het deel Herenstraat van Plein tot Gantelplein in deze fase, bij voldoende afgenomen verkeersintensiteit, in te richten als fietsstraat. Bevoorrading van

het winkelcentrum vindt dan plaats via een expeditiestraat voor vrachtverkeer via het Gantelplein, en niet meer door woonbuurten. In een derde fase kan dit worden gecombineerd met een nieuwe ontsluiting van het gehele winkelgebied aan de noordzijde Kerklaan.

8 Transformatie Dorpskade

Het gebied langs de Dorpskade ten noorden van de Bovendijk tot de aansluiting van Het Tolland komt in aanmerking voor herstructurering. De aan de weg gevestigde bedrijven hebben elders meer toekomst. Er ligt een kans om de woonmogelijkheden in het centrum te vergroten en de groenblauwe structuur te versterken. Nieuw woningaanbod dient aan te sluiten bij de toekomstige behoefte in Wateringen (zie 15). Gezien het relatief grote oppervlak is de Dorpskade – samen met de ‘kop Heulweg’ (zie 6) - de belangrijkste verdichtingslocatie in Wateringen voor de komende decennia. Kwaliteit staat daarom voorop. Langs de kade is hogere bebouwing mogelijk; maximaal 5 bouwlagen. Deze hogere nieuwbouw dient wel gepaard te gaan met een ruimer straatprofiel (een grotere afstand van bebouwing tot de straat), extra waterbergingsmogelijkheden en een kwaliteitsimpuls van de openbare ruimte in groen.

9 Verbeterde verblijfsmogelijkheden

Het aanbod aan daghoreca, overnachtingsmogelijkheden en de verblijfskwaliteit in de openbare ruimte zijn in Wateringen onvoldoende. Bestaande terrassen liggen ongunstig gesitueerd. Met het oog op de (toekomstige) behoefte zou het aanbod aan lunchrooms verdubbeld kunnen worden voor een volwaardig en aantrekkelijk centrum. Het Plein en de Vliethof hebben met toevoeging van horeca de potentie om een aangename verblijfsruimte te worden. Dit geldt met name voor de omgeving rond de huidige Blokker, die – naast bestaande horeca - getransformeerd zou kunnen worden tot een horecaplein. Inzet voor deze openbare ruimtes is prettiger verblijven, minder parkeren en meer groen (tot zover marktfuncties dit toelaten). Bij transformatie van de omgeving rond het Gantelplein zijn er daarnaast mogelijkheden aan de Vleersteeg, die gunstig gericht is op de zon en zich in één van de weinige voetgangersgebieden bevindt (voor fasering zie 6). Herinrichting van de openbare ruimte is in alle gevallen noodzakelijk.

10 Slimme mobiliteit

Parallel aan deze visie is de Mobiliteitsvisie Westland 2040 opgesteld. De gemeente sluit aan bij de landelijke mobiliteitstransitie en gaat zich ook in Wateringen geleidelijk steeds meer richten op slimme en duurzame mobiliteit. De inzet is onnodig autogebruik te verminderen door een goed, snel, comfortabel en veilig alternatief te bieden per openbaar vervoer en fiets (zie 13). Het is hierbij essentieel om het Wateringse OV-net uit te breiden met het verleggen van buslijn 21 vanuit Den Haag Erasmusweg richting centrum (Kerklaan-Plein tot het eindpunt van tramlijnen 16 en 17). Hiermee ontstaat een directe en frequente verbinding, elke 10 tot 15 minuten, met Den Haag Leyenburg, Centrum en Scheveningen. Het meest wenselijke tracé is een nieuw aan te leggen adequate infrastructuur in de nieuwbouwlocatie Wateringen-Noord (incl. haltering). Voor de toekomst wordt echter een route (deels) over de Ambachtsweg niet onmogelijk gemaakt. De exacte route en haltering worden bepaald in overleg de MRDH, de exploitant, de gemeente Den Haag en omwonenden. Hierbij wordt gewerkt op basis van de uitwerking en effecten van de wegafsluiting Ambachtsweg zoals die in deze visie is voorgenomen. Het is van belang de stallingsmogelijkheden voor fietsen nabij OV-haltes in Wateringen uit te breiden. Zowel in de aanpak van het weren van doorgaand verkeer als de parkeer- en verkeersdruk in het centrum moeten innovaties en nieuwe technologieën voor mobiliteit zoals digitale informatie- en intelligente verkeersregelsystemen volop benut worden. Het aantal Zero Emissie voertuigen zal de komende jaren geleidelijk aan verder toenemen. Het is van belang dat ook in Wateringen voldoende laadinfrastructuur en capaciteit beschikbaar komt.

4.3. Leefbare en bestendige woonbuurten

In Wateringen is het goed toeven, aldus de Wateringers. Om dit zo te houden is het voor 2030 van belang om te anticiperen op ontwikkelingen in de bevolking, meer en kleinere huishoudens en veranderingen in het klimaat. Aanpassing van de woningvoorraad en maatschappelijke voorzieningen is noodzakelijk in het groeiscenario waarop deze visie is gestoeld. De gemeente werkt hier aan maar ook de Wateringer zelf heeft een belangrijke rol.

11 Goede zorg- en onderwijsvoorzieningen

Het is zaak het goede voorzieningenaanbod van Wateringen te behouden bij de veranderende zorg- en onderwijsbehoefte. Onder meer vanwege de verwachte extra toestroom uit nieuwbouwlocaties moet het tekort aan voorzieningen voor het basisonderwijs op korte termijn aangepakt worden met een extra nieuwbouwlocatie in (de eerste bouwfase van) Wateringen-Noord. Bij de ontwikkeling van deze nieuwe school zal afhankelijk van de omvang van de school ruimte voor bewegingsonderwijs worden meegenomen. Zorgfuncties worden verder gebundeld in en direct rond De Ark, centraal en goed bereikbaar in het dorp. Hier moet ook ruimte komen voor woonzorg- en ontmoetingsfuncties voor ouderen, verzorgd wonen en eerstelijnsvoorzieningen. Vanuit de toenemende behoefte aan kleinschalige verpleeghuis-concepten, meergeneratie- en groepsgewijs wonen wordt hier voor de korte termijn (fase 1 tot 2025) ruimte voor opgenomen in de nieuwbouwwijk Wateringen-Noord en zo mogelijk ook aan de Dorpskade (zie 8).

12 Wateringen waterproof

Voor 2030 wordt ernaar gestreefd het Wateringse watersysteem kwalitatief en kwantitatief te verbeteren voor een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving met mogelijkheden voor recreatie in en om zo schoon mogelijk water. Wateringen kent een hoge verhardingsgraad in de openbare ruimte, hetgeen de kans op waterhinder bij hoosbuien en hittestress vergroot. De gemeente gaat klimaat adaptief bouwen en inrichten stimuleren en een natuurlijker functionerend watersysteem bevorderen door de mogelijkheden voor afkoppeling van hemelwater, infiltratie in de bodem en berging in oppervlaktewater te maximaliseren. Beleidsmatig zal worden verkend hoe het standaard programma voor de inrichting van de openbare ruimte kan worden verduurzaamd. Specifieke interventies in de hoofdwaterstructuur zijn beschreven onder ambitie 2.

13 Meer veilige fiets- en wandelroutes

Als duurzaam alternatief voor de auto op kortere afstanden worden fietsen, wandelen en skaten gestimuleerd door versterking van het fijnmazige utilitaire en recreatieve netwerk voor langzaam verkeer in en rond Wateringen. Concreet wordt de noord-zuid verbinding tussen de Erasmusweg en Zwethzone op onderdelen substantieel verbeterd door aanleg van nieuwe fietsroutes in Wateringen-Noord (zie 2), ingrepen in de verkeersstructuur van het centrum (zie 7) en de transformatie van de Dorpskade (zie 8). In het kader van de centrumontwikkeling wordt ook gekeken naar de mogelijkheden om de verkeersveiligheid voor fietsers in de Herenstraat te verbeteren en onderzoek gedaan naar de realisatie van extra fietsenstallingen. Tot slot blijft er ook aandacht voor veilige fietsroutes van en naar scholen.

14 Buurten in beweging

Steeds meer mensen sporten, spelen en recreëren in de openbare ruimte. Daarom is het van belang dat Wateringse straten, pleinen en groen beweegvriendelijk worden ingericht en dat de openbare ruimte geschikt is voor verblijf en recreatie. Voor 2030 zijn er met name kansen voor extra recreatieve verbindingen aan de randen van de kern (Zweth-, Erasmus- en Wenzone, zie 16). De ambitie is een gesloten stelsel van recreatieve verbindingen voor wandelen, fietsen en varen

om het dorp mogelijk te maken en in en rond het dorp het bestaande skate- en ruiterspadennetwerk verder uit te rollen.

15 Sociaal vitaal en duurzaam wonen

In Wateringen overstijgt de vraag naar woningen het aanbod. Specifiek voor kleine huishoudens, senioren en starters zijn extra woningen in het goedkope segment noodzakelijk (zie ook deel 3.3). Met het oog op duurzame verstedelijking gaat dorpsinbreiding voor uitbreiding. Vanuit het gewenste behoud van de dorpsseigen karakteristiek (zie 3) is er echter allereerst ruimte voor uitbreiding in Wateringen-Noord in voorrang op verdere verdichtingen. Hierop uitgezonderd is de transformatie tot wonen rond de Dorpskade (zie 8). In beide gebieden wordt ingezet op de huurmarkt: 30% sociale en 9% middeldure huur en meer gestapelde bouw. In Wateringen-Noord krijgen duurzame woonmilieus (energiezuinig, groen, fietsvriendelijk en autoluw) een bijzondere positie. Met het oog op de vergrijzing en stijgende levensverwachting is het zaak bij alle transformaties (ook van de bestaande woningvoorraad) voldoende aanbod te genereren van levensloopbestendige woningen en woonzorgconcepten. Zowel (woon)programmatische als stedenbouwkundige kaders ten aanzien van transformaties worden in 2020 door de gemeente aangevuld en vernieuwd.

4.4. Hoogwaardige dorpsranden

Ruimtelijk-economisch maakt Wateringen onderdeel uit van de Haagse agglomeratie. De kern is – in verhouding tot de andere Westlandse dorpen - extern gericht en de stadse dynamiek is voelbaar. Deze positie brengt kansen met zich mee voor hoogwaardige energie- en weginfrastructuur maar ook een verstedelijkingsdruk waar op een manier mee om moet worden gegaan die past bij het dorp. Wateringen wil groeien maar zich ook nadrukkelijk blijven onderscheiden van Den Haag. Beeldbepalend is hierbij de verschijningsvorm van de dorpsranden.

16 Groenblauwe gordel

Westelijk van Wateringen ligt de groene Wenzone (inclusief Uithofpark) die het Nationaal Park De Hollandse Duinen verbindt met de Zwethzone, een recreatie- en natuurgebied ten zuiden van Wateringen. Met de toekomstige verdichtingsopgaven in Den Haag Zuidwest en Westland, neemt het belang van deze grotere groengebieden toe. Versterking is noodzakelijk om Wateringen en de regio leefbaar te houden. De ambitie is om de groene zone langs de Erasmusweg en Wippolderlaan als belangrijke verbinding en buffer tussen Den Haag en Wateringen te versterken met een boezemvaart en ecologische zone. De vaart is een belangrijke schakel voor een duurzaam en veilig watersysteem en het natte ecologische netwerk in Delfland. Het biedt de kans om vaar- en waterrecreatie rondom Wateringen uit te breiden.

17 Waardige (gebieds)entrees

De presentatie van het dorp is tot op heden zwak door de uitstraling van de Wippolderlaan als gezicht van Wateringen en de zuidelijke entrees tot het dorp via bedrijventerreinen. Door samenhangende ruimtelijke ontwikkelingen aan de noordzijde van Wateringen is het voor 2030 mogelijk representatieve dorpsentrees te vormen rond de Ambachtsweg en Poeldijkseweg. Wateringen-Noord moet het visitekaartje van het dorp worden aan de Erasmusweg met duurzame en hoogwaardige woonmilieus in het groen. Het is zaak hier ook recreatieve poorten langs de Wippolderlaan en Erasmusweg voor wandelaars en fietsers goed en veilig te organiseren. Op gebiedsniveau is het van belang om de nieuwbouwlocaties adequaat te ontsluiten voor in eerste instantie fiets, maar zeker ook autoverkeer om overbelasting op het omliggende wegennet, intern sluiptverkeer, maar ook onnodige verkeersbewegingen en omrijroutes te voorkomen.

18 Groene energie

Nieuwbouw in Wateringen is vanaf 2020 klimaatneutraal en het streven is dat het lokale energieverbruik in 2050 per saldo nul is. Het meeste besparingspotentieel ligt in wijken met een bouwperiode van voor de jaren '70 en vrijstaande woningen. Om de energievraag te beperken is een aanpak zinvol geïnspireerd op buurten die voorop lopen zoals de Venenwijk. In de gemeentelijke transitievisie (gepland 2021) zal een wijk-voor-wijk stappenplan worden opgesteld om bestaande wijken aardgasvrij te maken. Vooruitlopend hierop is de verwachting dat een groot deel van de kern kan aantakken op duurzame energiebronnen via het Warmtesysteem Westland (WSW). Onder andere door aansluiting op de warmtecoöperatie Wippolderlaan die gevoed wordt door (o.a.) geothermie. Vanaf 2025 kan het WSW worden uitgebreid richting de zuidelijke kern. De nieuwbouwwijk Wateringen-Noord wordt al niet meer bediend met een aardgasnet. De wijk ligt echter op grote afstand van het WSW en de planning van de bouw loopt vooralsnog voor op de planning van de energieinfrastructuur. Het is mogelijk dat hier gekozen wordt voor een all-electric oplossing of dat aansluiting wordt gezocht bij het Haagse warmtenet. De uitrol van de nieuwe energie-infrastructuur vraagt om een nieuw distributienetwerk. In deze visie is hiervoor een reserveringszone voor nieuwe transportleidingen aangewezen nabij de Erasmusweg en de rijksweg A4 (Veilingroute).

19 Zoekgebied hoogbouw

In Wateringen is de afgelopen eeuw al hoger gestapeld gebouwd dan standaard dorps, maar echte hoogbouw (meer dan 5 bouwlagen) is nog beperkt aanwezig. Met het oog op behoud van het dorpse karakter van de kern (zie 3) bij verdichting enerzijds en de toenemende behoefte aan woningbouw en voorzieningen anderzijds, geeft deze visie in Wateringen Noord de ruimte om hoger te bouwen. Deze hoogbouw moet stedenbouwkundig bijdragen aan de identiteit, herkenbaarheid en oriëntatie in en van Wateringen. Het betreft enkel zorgvuldig ontworpen en goed afgewerkte ensembles waarbij eventuele wind- en schaduwhinder zoveel mogelijk wordt voorkomen en aandacht is voor het aanzicht van omwonenden en het leefklimaat op de grond. Ook de overgang van hoogbouw naar laagbouw in het gebied wordt welbewust vormgegeven. De minimale bouwhoogte in de aangegeven zone aan de Erasmusweg is middelhoog 4 en maximaal 5 lagen gestapelde bouw. Stedenbouwkundig gezien is er een aanleiding voor twee hoogte accenten die gebaseerd zijn op de interne oriëntatie van de nieuwbouwwijk en die de belangrijkste hoeken van infrastructuur bekrachtigen. Gezien de te verwachten parkeerdruk is er een directe relatie met de mogelijke aanwezigheid van openbaar vervoer (zie 10). Aan de verdichtingsas (locatie 1) is een maximale bouwhoogte van twaalf lagen (gelijk aan het ruimtelijke principe van de Haagse zijde van de Erasmusweg) en verder oostwaarts aan de tweede entree (locatie 2) maximaal 9 bouwlagen. De hoek Wippolderlaan-Erasmusweg maakt ruimtelijk onderdeel uit van het ensemble op locatie 1 zonder specifiek hoogte accent. Een belangrijke voorwaarde voor alle hoogbouw is dat de verdichting ten opzichte van standaard dorps ten goede komt aan groen, landschap, het watersysteem en het weren van geluid.

20 Ring Wateringen

Het is van belang dat Wateringen zijn ligging in de regio kan blijven benutten. Ontwikkelingen in Den Haag en mogelijke uitbreidingen van bedrijventerreinen hebben grote invloed op de bereikbaarheid. Samen met andere overheden wordt in de regionale gebiedsaanpak GreenPort 3.0 Westland op termijn gestart met een pilot voor het verbeteren van de doorstroming op de Lozerlaan, Laan van Wateringse Veld (Den Haag) en Wippolderlaan met IVRI's. Vanaf 2025 wordt het A4 knooppunt Harnaschpolder aangepast. De provincie realiseert de komende jaren een tweetal ongelijkvloerse kruisingen in de Wippolderlaan. De gemeente Den Haag pakt vanaf 2023 het kruispunt Erasmusweg/Lozerlaan aan waarvan de capaciteit wordt vergroot. Door de

verstedelijkingsdruk lijken deze maatregelen echter rond 2030 opnieuw onvoldoende en komt het autoverkeer aan de randen van Wateringen opnieuw vast te staan. Met name de Laan van Wateringse Veld blijft een knelpunt. Vanaf 2030 wordt het daarom essentieel voor de bereikbaarheid van Wateringen dat de Lozerlaan in Den Haag alleen ongelijkvloerse kruispunten heeft. Lokaal wil de gemeente het teveel aan doorgaand noord-zuidverkeer door Wateringen op korte termijn (fase 1 tot 2025) verminderen door een verkeerskundige knip in de Ambachtsweg direct bij de gemeentegrens met Den Haag. De precieze vormgeving van deze knip wordt nog nader uitgewerkt, maar de afsluiting zal bovenlokaal verkeer dwingen de ring rond Wateringen maximaal te benutten. De effecten op mogelijke alternatieve routes worden in een proefperiode gemonitord. Daarnaast wordt een 'cordon' van intelligente verkeerslichten (IVRI's) ingeregeld op de gemeentegrens met Den Haag aan de Erasmusweg en Laan van Wateringse Veld. Concreet betekent dit in de ochtendspits meer groentijd voor Wateringen uitgaand verkeer, en in de avondspits in omgekeerde richting.

5. UITVOERING

De 20 ambities zoals in deel 4 beschreven zijn uitgewerkt naar verschillende strategieën, beleidsvoornemens of maatregelen waarvan de gemeente zich ten doel heeft gesteld ze te verwezenlijken vóór 2025, tussen 2025 en 2030 of na 2030. In sommige gevallen is de uitvoering van een ambitie afhankelijk van een ontwikkeling die hieraan vooraf gaat, waardoor realisatie nog niet zeker is. Om daadwerkelijk tot realisatie over te kunnen gaan, hoort bij deze visie een Uitvoeringsplan Visie Wateringen 2030 (zie bijlage). Dit plan is indicatief en geeft inzicht in de verschillende stappen die worden gezet en de volgorde hiervan. Voor zover mogelijk is aangegeven welke partners benodigd zijn en welk beleidsmatig kader aan de strategie ten grondslag ligt.